

**PENYELESAIAN MASALAH KEJATUHAN MATA
WANG: PERBANDINGAN PENDEKATAN
EKONOMI KONVENSIONAL DENGAN EKONOMI
ISLAM**

Oleh:

Noor Haslina binti Mohamad Akhir
EGA 020018

**KERTAS PENYELIDIKAN DISERAHKAN KE FAKULTI
EKONOMI DAN PENTADBIRAN, UNIVERSITI MALAYA
UNTUK MEMENUHI SEBAHAGIAN SYARAT
KEPERLUAN IJAZAH SARJANA EKONOMI**

MAC 2004

Perpustakaan Universiti Malaya

A511704828

ABSTRAK (Bahasa Melayu)

Dalam dekad 1990an, tiga gelombang krisis kewangan telah berlaku melibatkan krisis kewangan Eropah 1992-1993, krisis kewangan Amerika Latin 1994-1995 dan krisis kewangan Asia 1997-1997. Ahli-ahli ekonomi menggelarkan krisis kewangan Asia sebagai krisis yang unik. Ini kerana rantau Asia mengalami pertumbuhan ekonomi yang pesat sebelum berlakunya krisis. Malah, Asia Timur telah mendapat jolokan 'The East Asian Miracle' dalam pertumbuhan ekonominya. Oleh sebab itu, laporan ini cuba menghuraikan punca sebenar krisis dan kesan krisis ke atas ekonomi Malaysia.

Pelbagai pendapat diberikan dalam menentukan punca sebenar krisis. Di sini, ada pihak tertentu yang telah mula mempersoalkan tentang keupayaan sistem ekonomi Kapitalisme dalam membawa pertumbuhan yang berterusan dalam ekonomi. Situasi ini telah mendesak masyarakat mencari alternatif baru dalam sistem ekonomi. Setakat ini, sistem ekonomi Islam disebut-sebut sebagai alternatif tersebut. Dengan itu, kajian ini juga cuba meninjau perbezaan dan persamaan dalam kedua-dua sistem ini. Selain itu, ia juga cuba mengenalpasti dan menilai penyelesaian krisis menurut ekonomi konvensional dan ekonomi Islam. Adakah sistem ekonomi Islam mampu menghalang daripada berlakunya krisis kewangan baru-baru ini?

Sistem ekonomi Islam dipercayai mampu menghalang daripada berlakunya krisis menerusi sistem perbankan Islam, penggunaan Dinar emas dan pasaran wang dan modal secara Islam. Sistem perbankan Islam yang

mengamalkan konsep perkongsian untung dan bukannya kadar faedah berupaya menguruskan kewangan korporat bank dengan efektif walaupun krisis berlaku. Penggunaan Dinar emas yang memiliki nilai intrinsik, tiada inflasi dan spekulasi mampu menghalangnya daripada diperniagakan seperti komoditi barangan lain di pasaran. Ini berbeza dengan wang fiat yang boleh diperniagakan seperti komoditi barangan lain. Begitu juga dalam pasaran wang dan modal Islam yang bebas daripada unsur spekulasi menjanjikan pulangan yang lebih stabil kepada masyarakat dan menghalang kemasukan 'wang panas' yang menjadi punca berlakunya krisis kewangan.

Namun, ini tidak bermakna yang penyelesaian menurut ekonomi konvensional tidak efektif dalam menyelesaikan masalah krisis. Kawalan Tukaran Mata Wang Terpilih dan penstrukturan semula sektor kewangan telah berjaya menstabilkan nilai Ringgit dan ekonomi Malaysia. Ini menunjukkan setiap sistem mempunyai pendekatan yang tersendiri dalam penyelesaian krisis. Apa yang menjadi isu ialah sama ada sistem nilai dalam ekonomi Kapitalisme merupakan punca utama berlakunya krisis kewangan Asia 1997-1998. Ini kerana sistem nilai dalam ekonomi Islam dikatakan mampu mencegah krisis kewangan daripada berlaku sekali lagi.

ABSTRAK (Bahasa Inggris)

In the 1990s, three waves of financial crisis had happened namely the European financial crisis 1992-1993, the Latin-American financial crisis 1994-1995 and the Asian financial crisis 1997-1998. Economists named the Asian financial crisis as a unique crisis. This is because, the Asian region has experienced high growth before the crisis happened. Besides that, East Asia was called 'The East Asian Miracle' because of their high economic growths. Therefore, this report tries to elaborate the real causes and effects of the crisis to the Malaysian economy.

Several opinions were given to determine the real cause of the crisis. Some people argue about the inability of the capitalist economic system to maintain continuous economic growth. This situation has forced society to search for an alternative economic system. At this moment, the Islamic economic system seems the popular alternative. So, this research also tries to compare both systems. Besides that, it also tries to identify and elaborate the solution for the crisis based on conventional and Islamic economics. Is the Islamic economic system able to prevent the recent economic crisis?

It is evident that the Islamic economic system is able to prevent the crisis through Islamic banking, usage of the gold Dinar and through the Islamic money and capital markets. The Islamic banking system, which practices the concept of profit-sharing and no interest, is able to manage bank corporate finances effectively even before the crisis happened. The gold Dinar that has an intrinsic

value, no inflation and speculation can prevent money from being traded like other commodities in the market. It is different from fiat money which can be traded in the market. Similarly, the Islamic money and capital markets are free from speculation hence promising a stable return to society and prevent 'hot money' inflows that have caused the financial crisis.

However, this does not mean that the solution for the economic crisis based on the conventional side is not effective. Selective Currency Exchange Control and the restructuring of the financial sector have been successful in stabilizing the Ringgit value and the Malaysian economy. This shows, each system has its own approach to settle the crisis. The issue then is whether the value system in capitalism was the key cause of the Asian crisis (1997-1998). This is because it is believed that the value system in Islamic economics is able to prevent the economic crisis from happening again.

SENARAI JADUAL DAN RAJAH

SENARAI JADUAL

- Jadual 1:** Penawaran Wang Di Malaysia (dalam RM Juta)
- Jadual 2:** Sumbangan Sektor Ekonomi Kepada KDNK, Guna Tenaga dan Eksport (%)
- Jadual 3:** KDNK (pada harga pasar) Mengikut Sektor
- Jadual 4:** Penyerapan Guna Tenaga Mengikut Sektor Pembuatan dan Pertanian
- Jadual 5:** Malaysia: Pertumbuhan, Inflasi dan Kadar Pengangguran, 1984-999 (%)
- Jadual 6:** Jurang Tabungan-pelaburan (RM Juta) 1993-1996
- Jadual 7:** Jumlah Pinjaman: Sistem Perbankan dan Sistem Kewangan
- Jadual 8:** Empat Negara-negara Asia: Perubahan Makroekonomi, 1990-1999 (perubahan peratus dari tahun ke tahun)
- Jadual 9:** Negara-negara Asian Terpilih: Aliran Modal* (Peratus daripada KDNK)
- Jadual 10:** Malaysia: Pengagihan Kredit Bank, 1966-1996 (%)
- Jadual 11:** Kadar Pertukaran Ringgit Berbanding Mata Wang Terpilih*
- Jadual 12:** Dana Yang Diperolehi Daripada Pasaran Modal (RM Juta) 1997-1998
- Jadual 13:** Malaysia: Pinjaman Tidak Berbayar (NPL), 1988-2000
- Jadual 14:** Imbangan Asas
- Jadual 15:** Bank Islam: Data Utama
- Jadual 16:** Urusniaga Pasaran Wang Antara Bank (RM Bilion)
- Jadual 17:** Komposisi Pegangan Rizab Asing oleh Bank-bank Pusat Pada Akhir Tahun (%)
- Jadual 18:** Nilai Semasa Sekuriti Antarabangsa (Bon, Nota dan Alat Kewangan Pasaran Wang)
- Jadual 19:** Aset dan Deposit BIMB dan perbankan konvensional (% pertumbuhan)

Jadual 20: Jumlah Instrumen Pasaran Wang Antara Bank Secara Islam dan Konvensional (RM Juta)

SENARAI RAJAH

Rajah 1: Senarai Institusi Perbankan

Rajah 2: Perbezaan Antara Sistem Ekonom Islam Dan Ekonomi Konvensional

Rajah 3: Perkaitan Danaharta, Danamodal dan CDRC

Rajah 4: Ringkasan Langkah-langkah Pemulihan Pasaran Saham

Rajah 5: Perbandingan Antara Dinar dan Wang Fiat

Rajah 6: Perbezaan SPTF(Perbankan Islam) dengan Sistem Konvensional

Rajah 7: Perbezaan Antara Pembahagian Untung dan Pemberian Bunga (faedah)

Rajah 8: Penyusunan Semula Sistem Perbankan Islam

ISI KANDUNGAN

PENGHARGAAN	I
ABSTRAK (Bahasa Melayu)	II
ABSTRAK (Bahasa Inggeris)	IV
SENARAI JADUAL DAN RAJAH	VI
ISI KANDUNGAN	VIII

BAB 1: PENGENALAN

1.1 PENDAHULUAN	1
1.2 OBJEKTIF KAJIAN	4
1.3 ULASAN KARYA	5
1.4 SKOP KAJIAN	17
1.5 KEPENTINGAN KAJIAN	18
1.6 METODOLOGI KAJIAN	19
1.7 ORGANISASI KAJIAN	19

BAB 2: SISTEM EKONOMI KONVENSIONAL DAN SISTEM EKONOMI ISLAM

2.0 PENDAHULUAN	21
2.1 SISTEM EKONOMI KONVENSIONAL	22
2.1.1 DEFINISI EKONOMI KONVENSIONAL	22
2.1.2 EKONOMI KAPITALISME	23
2.1.3 PASARAN KEWANGAN	25
2.1.4 TAKRIF DAN FUNGSI WANG	27
2.1.5 PERMINTAAN DAN PENAWARAN WANG	29

2.1.6	MATA WANG DALAM EDARAN DAN BEKALAN WANG	31
2.1.7	INSTITUSI KEWANGAN DI MALAYSIA	33
	2.1.7.1 Sistem Bank	33
	2.1.7.2 Institusi Kewangan Bukan Bank	37
	2.1.7.3 Institusi Pengantara Kewangan Bukan Bank	37
2.1.8	PASARAN WANG DI MALAYSIA	40
	2.1.8.1 Takrif dan Konsep Pasaran Wang	40
	2.1.8.2 Ciri-ciri dan Fungsi Pasaran Wang	41
	2.1.8.3 Operasi Pasaran Wang	42
	2.1.8.4 Faktor Yang Mempengaruhi Pasaran Wang	43
	2.1.8.5 Risiko Pasaran Wang	44
2.1.9	PASARAN TUKARAN MATA WANG ASING	45
	2.1.9.1 Takrif Pasaran Tukaran Mata Wang Asing	45
	2.1.9.2 Urus Niaga Tukaran Mata Wang Asing	46
	2.1.9.3 Faktor Mempengaruhi Kadar Tukaran Mata Wang Asing	48
	2.1.9.4 Risiko Pasaran Tukaran Mata Wang Asing	51
2.2	SISTEM EKONOMI ISLAM	52
2.2.1	DEFINISI EKONOMI ISLAM	52
2.2.2	CIRI-CIRI EKONOMI ISLAM	53
2.2.3	STRUKTUR SISTEM EKONOMI ISLAM	54
	2.2.3.1 Asas Falsafah Ekonomi Islam	54
	2.2.3.2 Asas Mikro	56
	2.2.3.3 Paradigme Ekonomi Islam	56
2.2.4	EKONOMI KEWANGAN	57
	2.2.4.1 Wang Dalam Islam	57
	2.2.4.2 Permintaan dan Penawaran Wang	58
	2.2.4.3 Institusi Kewangan	59
	2.2.4.4 Polisi Kewangan Menurut Islam	64
2.3	PERBEZAAN METODOLOGI EKONOMI KONVENSIONAL DAN EKONOMI ISLAM	67
2.4	KESIMPULAN	70

BAB 3: PUNCA DAN KESAN KEJATUHAN MATA WANG

3.0:	PENDAHULUAN	72
3.1:	EKONOMI MALAYSIA: SEJARAH DAN PERUBAHAN SEBELUM KRISIS	73
	3.1.1 Petanda-petanda Awal Krisis Kewangan	80
3.2:	PUNCA KEJATUHAN MATA WANG	84
	3.2.1 Kelemahan Struktur Ekonomi	84
	3.2.2 Kejutan Kewangan	87
	3.2.3 Peranan Spekulator Mata Wang Dalam Krisis	88
	3.2.4 Prestasi Ekonomi	91
	3.2.5 Kesan Jangkitan (<i>Contagion</i>)	93
	3.2.6 Aliran Masuk Dana Swasta	95
	3.2.7 Kelemahan Sektor Kewangan	95
3.3	KESAN KRISIS KEWANGAN	99
	3.3.1 Kejatuhan Nilai Ringgit	99
	3.3.2 Pengurangan Pengumpulan Dana Di Pasaran Modal	102
	3.3.3 Kedudukan Sektor Perbankan	103
	3.3.4 Kesan Ke Atas Sektor Ekonomi	106
	3.3.5 Hutang Luar	108
	3.3.6 Kedudukan Imbangan Pembayaran Semakin Pulih	108
	3.3.7 Inflasi	109
	3.3.8 Pengangguran	109
3.4	ANCAMAN KAPITALISME	111
3.5	KESIMPULAN	113

BAB 4: PENYELESAIAN KEJATUHAN MATA WANG MENURUT PERSPEKTIF EKONOMI KONVENSIONAL DAN EKONOMI ISLAM

4.0	PENGENALAN	114
4.1	PENYELESAIAN MENURUT PERSPEKTIF EKONOMI KONVENSIONAL	115

4.1.1	Pengetatan Dasar Kewangan dan Dasar Fiskal	115
4.1.2	Pelonggaran Dasar Kewangan Dan Fiskal	120
4.1.3	Penstrukturan Semula Sektor Kewangan	128
4.1.4	Kawalan Tukaran Mata Wang Terpilih	137
4.1.5	Langkah-langkah Pemulihan Pasaran Modal	138
4.2	PENYELESAIAN MENURUT PERSPEKTIF EKONOMI ISLAM	152
4.2.1	Perbankan Islam-Satu Alternatif Kepada Ekonomi Konvensional	152
4.2.2	Pelaksanaan Dinar Emas	156
4.2.3	Pasaran Wang Dan Modal Islam	160
4.3	KESIMPULAN	166
BAB 5: PERBANDINGAN PENYELESAIAN MENURUT EKONOMI KONVENSIONAL DAN EKONOMI ISLAM		
5.0	PENDAHULUAN	168
5.1	PERBANDINGAN PENDEKATAN PENYELESAIAN	169
5.1.1	Penggunaan Dinar Emas dan Dominasi Dolar Amerika	169
5.1.2	Perbankan Islam dan Perbankan Konvensional	177
5.1.3	Pasaran Wang Dan Modal Secara Islam	184
5.2	KESIMPULAN	186
BAB 6: KESIMPULAN		187
BIBLIOGRAFI		192
LAMPIRAN		196